

Versaillesfreden og dens følger

Fredsbestemmelserne i Versailles var et kompromis mellem stormagterne England, Frankrig, USA (og Italien), der havde forskellige opfattelser af, hvordan freden skulle se ud. USA var interesseret i en varig fred byggende på Præsident Wilsons 14 punkter, hvorimod Frankrig ønskede revanche fra nederlaget i 1871 og ønskede at holde Tyskland nede for altid. England var enig med Frankrig om, at Tyskland skulle betale store krigsskadeserstatninger, men ellers var englænderne mest interesseret i Tysklands kolonier og flåde. I april 1921 blev de tyske krigsskadeserstatninger fastsat til 132 milliarder guldmark. Den engelske økonom John M. Keynes deltog i det økonomiske råd under Versailles-konferencen, men forlod konferencen i protest mod de hårde økonomiske bestemmelser. Det følgende uddrag er fra Keynes' bog "Freden og dens økonomiske følger" (1919).

Det er klart, at Tysklands evne til at betale en årlig tribut til udlandet ikke er den samme som før krigen og ikke er uberørt af dets totale tab af kolonierne, de oversøiske forbindelser, handelsflåden, de udenlandske værdier og ejendele, af et tab på 10% af dets territorium og befolkning, 1/3 af kul og 3/4 af jernets, af to millioner dødsfald mellem mænd i livets bedste alder, af folkets udsultning i fire år, af byrden, som den kolossale krigsgæld lægger på det, af valutaens fald til mindre end 1/7 af den tidligere værdi, af dets allieredes sammenbrud og sønderlemmelsen af

deres lande, af revolution hjemme og bolsjevisme ved grænserne, og af hele den umådelige ødelæggelse af alt, hvad der var stærkt og håbefuldt gennem fire års opslugende krig og det endelige nederlag.

Alt dette skulle man tro, at alle let kan se. Og dog er de fleste beregninger om en stor skadeserstatning fra Tyskland baseret på formodningen om, at det er i stand til i fremtiden at udvikle en meget større handel, end det havde i fortiden. I virkeligheden er det uden større betydning, om Tyskland betaler kontant eller med naturalier, for det er givet, at det kun er ved eksport, at det overhovedet kan betale.

I året 1913 beløb Tysklands import sig til 538 millioner pund, og dets eksport udgjorde 505 millioner pund, transithandel og umøntet guld og sølv ikke medregnet. Underskuddet i forhold mellem eksport og import var altså 33 millioner pund. I de fem år før 1913 var det samme underskud meget større, i gennemsnit 74 millioner pund. Det følger heraf, at hele det overskud, som Tyskland før krigen anbragte i udenlandske papirer og anlæg, stammede fra renten af dets eksisterende udenlandske kapitalanlæg, fra indtægterne ved dets søfart, fra udenlandske bankforretninger etc., og at der endda yderligere blev en god sum tilovers til dækning af eksportunderskuddet. Da nu alle udenlandske kapitalanlæg og hele handelsflåden er taget fra det, da dets bankforretning og andre forskellige indtægtskilder i udlandet er blevet ødelagt, synes det temmelig klart, at Tyskland på det grundlag, som forholdet mellem import og eksport før krigen udviste, så langt fra at have et overskud, hvormed det kan betale en tribut

med til udlandet, næppe nok vil blive i stand til at føde sig selv. Dets første opgave må derfor blive at regulere forholdet mellem forbrug og produktion, så at underskuddet kan dækkes. Først besparelser, der går ud over dette punkt og yderligere stimulans i eksporten, kan komme erstatningen til gode.

Nu viser statistikken os, at Tysklands vigtigste eksportartikler før krigen var: jernvarer, maskiner, kul, koks briketter, uldvarer og bomuldsvarer.

Disse fem klasser udgjorde tilsammen 39,2 % af hele eksporten. Det kan bemærkes, at alle disse varer tilhører den kategori, hvor konkurrencen mellem England og Tyskland var meget hård. Stiger Tysklands eksport, trues Englands industri. Men Tysklands eksport kan ikke stige, medmindre det får råvarer, og råvarer kan det kun få på de allieredes bekostning (...)

Det må dernæst bemærkes, at Tysklands udførsel før krigen fordelte sig således: 18% til Storbritannien, 17% til Frankrig, Italien og Belgien, 10% til Rusland og Rumænien, 7% til USA. Altså over halvdelen af sin eksport afsatte Tyskland hos ententen. Medmindre derfor de allierede er parat til at opmuntre indførsel af tyske produkter, kan en væsentlig forøgelse i totaludførslen kun gennemføres ved en masseoversvømmelse af de neutrale markeder(...)

En betalingsevne på 8 milliarder eller blot 5 milliarder er det ikke indenfor fornuftens og mulighedens grænser at regne med. Det tilkommer dem, som tror, at Tyskland kan præstere en årlig indbetaling på flere hundrede millioner pund, at sige, i hvilke specificerede varer, de tænker sig, at denne betaling kan finde sted, og på hvilke markeder

varerne kan tænkes solgt. Indtil de er fremkommet med oplysninger i enkeltheder og er i stand til at fremlægge ordentlige argumenter i favør af deres slutninger, fortjener de ikke at blive troet.

Den politik, som ligefrem sætter sig som mål at reducere Tyskland til slaveri i en hel generation, at degradere millioner af menneskers liv, og at berøve en hel nation for lykke, ville være afskyelig og foragtelig – ja afskyelig og foragtelig, selv om den var mulig, selv om vi ved den berigede os, selv om den ikke såede forfald i hele den europæiske civilisation. Nogle prædiker denne politik i retfærdighedens navn. De store begivenheder i menneskenes historie kender ikke et så simpelt retfærdighedsbegreb. Og om så var, så giver hverken religionen eller den naturlige moral nationerne ret til over deres fjenders børn at tage hævn for fædrenes og herskernes misgerninger (...)

Traktaten indbefatter ingen bestemmelser for Europas økonomiske genoprettelse – intet, som kan gøre de besejrede centralmagter til gode naboer, intet som kan bidrage til at stabilisere de nye stater i Europa, intet som kan bringe Rusland på omvendelsens vej. Traktaten vil heller ikke skabe nogen økonomisk solidaritet imellem de allierede selv. Der blev ikke i Paris opnået nogen ordening til genrejsning af Frankrigs og Italiens ødelagte finanser eller noget fælles program til regulering af den ny og den gamle verdens sociale system.

De fires råd skænkede ikke disse spørgsmål nogen opmærksomhed, det var optaget af helt andre ting. Clemenceau havde nok at gøre med at knuse sin fjendes økonomiske liv, Lloyd George med at gøre en forret-

ning og bringe noget hjem, som kunne vække almindeligt bifald i en uge, præsidenten [Wilson] med ikke at gøre noget som helst, som ikke var retfærdigt og rigtigt. Det er et ejendommeligt faktum, at det uhyggeligt store problem, som et sultende og sammenfaldet Europa holdt lige for øjnene af dem, var det eneste af dem alle, som det ikke var muligt at vække de fires interesse for. Erstatningen udgjorde deres fornemste udflugt på det økonomiske felt, og de løste dette spørgsmål som et teologisk problem, et politisk, et valgknebsproblem, og i det hele taget ud fra alle synspunkter undtagen det, der gav sig af hensyn til de i betragtning kommende staters økonomiske fremtid(...)

Den fare, som vi står ansigt til ansigt med, er derfor et hurtigt fald i de europæiske folks normallevefod, og det til et punkt, som for nogle vil betyde udsultning – et punkt, som allerede er nået i Rusland og er på vej til at blive nået i Østrig. Mennesker vil ikke altid dø roligt. Udsultning, som bringer nogle i en tilstand af letargi (: søvnliggende tilstand) og håbløs fortvivlelse, driver andre temperamenter i nervøs hysterisk uligevægt og til rasende fortvivlelse. Og disse sidste kan i deres ulykkelige tilstand tænkes at ville kaste de sidste rester af samfundsordningen over ende. I individets desperate for-

søg på at redde sig selv vil civilisationen gå under. Dette er en fare, imod hvilken alle vore ressourcer, alt vort mod og vor idealisme nu må mødes i samarbejde.

Den 13. maj 1919 meddelte grev Brockdorff-Rantzau fredskonferencen rapporten fra den tyske økonomiske kommission, som havde haft i opdrag at undersøge fredsbetingelsernes virkning på det tyske folks stilling. "I løbet af de sidste 10 menneskealdre," bemærkede rapporten, "er Tyskland fra at være en landbrugsstat gået over til at blive en industristat. Så længe det var en landbrugsstat, kunne Tyskland føde 40 millioner indbyggere. Som industristat kunne det sikre underhold for en befolkning på 67 millioner, og i 1913 løb importen af fødemidler op til rundt beregnet 12 millioner tons. Før krigen var der i Tyskland ca. femten millioner mennesker beskæftiget ved den udenrigske handel, navigationen og det direkte eller indirekte arbejde med de udenlandske råvarer". Rapporten fremhæver på grundlag af disse kendsgerninger, at fredsbetingelserne sammenlagt med Tysklands øjeblikkelige tilstand simpelthen betyder døden for adskillige millioner mennesker i Tyskland, mænd, kvinder og børn, og at de, som underskriver traktaten, underskriver denne dødsdom.